

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.197/2019/11. szám

Kijavító végzés 13. sorszám alatt!

A felperesek:

I. rendű felperes:

II. rendű felperes:

A felperesek meghatalmazott jogi képviselője:

I-II. rendű felperes jogi képviselője: Dr. Csitos Eszterügyvéd

Az alperes:

alperes neve

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Szabó István Tamásügyvéd

Más perbeli személyek neve és perbeli állása:

Alperesi beavatkozó: Alperesi beavatkozó

Alperesi beavatkozó meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Szabó István Tamásügyvéd

A per tárgya:

Szerződés érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Kecskeméti Törvényszék; 4.P.20.811/2018/32. szám

A fellebbezést benyújtó felek:

I-II. rendű felperesek 4.P.20.811/2018/34. szám

Í T É L E T

Az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I. és II. r. felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek és az alperesi beavatkozónak személyenként 100 000 - 100 000 (százezer - százezer) Ft fellebbezési eljárási költséget, továbbá a Magyar Államnak az állami adóhatóság felhívására 544 000 (ötszáznegyvennégyezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A tényállás

- [1] A felperesek 2008. június 14. napján kelt és az alpereshez 2008. június 24. napján érkezett kölcsönkérelmükben 6 800 000 Ft összegű hitel biztosítását kérték 20 éves futamidőre, 8 év türelmi idővel, 6 hónapos kamatperiódussal, használt lakás vásárlásához úgy, hogy a kölcsön fedezeteként ingatlant jelöltek meg. Ezt követően a felperesek és az alperes között 2008. augusztus 6-án 22884087. számon „Kölcsönszerződés magánszemélyek részére lakásvásárlás céljára CHF alapú elszámolással, türelmi idővel, 6 hónapos kamatperiódussal” elnevezésű szerződés jött létre, amelyben az alperes arra vállalt kötelezettséget, hogy 54 193 CHF összegű kölcsönt bocsát a felperesek, mint adósok rendelkezésére. Az adósok a szerződés I.2. pontja szerinti célra a **(település neve, ingatlan hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlan megvásárlásához 6 800 000 Ft összegű kölcsön biztosítását kérték svájci frankban (továbbiakban: CHF) történő elszámolás mellett.
- [2] A kölcsön futamideje 240 hónap, a türelmi idő 98 hónap volt. A türelmi idő kezdő napja az első folyósítást követő hónap 15-e. Az annuitás számítás a türelmi idő konstrukció esetében a türelmi idő leteltét követően az ügyleti év kezdő napjával kezdődött. A szerződő felek kötelezték magukat arra, hogy bármely elszámolási vita, illetve banki igény kielégítése esetére, vagy az okirat szerinti kölcsönből mindenkor fennálló kölcsön és egyéb tartozás mértékére, a folyósítás tényleges időpontja, a teljesítési kötelezettség lejártá megállapítása, valamint bármely egyéb, a közvetlen bírósági végrehajtás céljából szükséges tény, adat megállapítása tekintetében az adós banknál vezetett számlái és a bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt fogadják el, mint közhiteles, aggálytalan tartalmú bizonyítékot.
- [3] A kölcsön folyósításának módja az adásvételi szerződésben megadott számlára történő egyösszegű utalás, amely a szerződésben írt ügyfél igény alapján minden esetben legfeljebb az I./1. pontban írt forint összeg (6 800 000 Ft), amit az alperes a folyósítás napján érvényes, a bank által alkalmazott és a bank hirdetményében hivatkozott számlakonverziós deviza vételi árfolyamon kiszámított CHF összegben tart nyilván. A kölcsön folyósításának feltétele volt - egyebek mellett - a kölcsönszerződés közokiratba foglalása és az adósok részéről a „deviza finanszírozás kockázata” című nyilatkozat aláírása és a bank részére történő benyújtása.
- [4] A kölcsön éves kamatlába a folyósítás időpontjában a hirdetményben megállapított érték, amelyet a bank a szerződéskötés napjára vonatkozóan tájékoztató jelleggel közölt (4,99 %). A szerződés V.3. pontjában rögzítésre kerültek a kölcsön biztosítékai, így ha a (.....)-Lakáskassza Lakástakarékpénztári megtakarítás mellett jelzálogkölcsönt vesz igénybe az adós, úgy a szerződés további biztosítéka az engedményezés és óvadéki szerződés.
- [5] A szerződés VII. pontjában megfogalmazott ún. „CHF klauzula” szerint: ha a CHF és a HUF árfolyamának nagy mértékű változása miatt (legalább 5 %-os változása) figyelembe véve az esetleges megváltozott ingatlan-piaci viszonyokat, a biztosítékul nyújtott ingatlan értékére már nem nyújt az alperes számára megfelelő fedezetet, akkor az adós arra vállalt kötelezettséget, hogy 30 naptári napon belül az alperes számára kielégítő pótfedezetet biztosít. A felperesi adósok kifejezetten nyilatkoztak arról, hogy megértették a felvilágosítást arról, hogy a jelen kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázatuk keletkezhet abban az esetben is, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem CHF-forrás, a szerződésben meghatározott kölcsönösszeget ennek ismeretében is igénybe kívánják venni, illetve igénylik a CHF-nyilvántartást. A felperesek kijelentették, hogy az alperes üzletszabályzatának, hirdetményének rendelkezéseit megismerték, azokat magukra nézve elfogadták.
- [6] A felperesi adósok nyilatkoztak arról is, hogy a kölcsönszerződés tervezvét, a hitelbírálati díj számítási módját, a hitel prolongálásának várható költségét, a késedelmi kamat mértékét, a hitelfelmondás feltételeit, a teljes futamidőre számított kamatot, a hatályos hirdetmény szerinti THM-et, annak számítási módját és a számítás során figyelembe nem vett egyéb költségeket és azok várható mértékét is megismerték, megértették és tudomásul vették.
- [7] A szerződő felek megállapodtak arról, hogy az üzletszabályzat és a hirdetmény mindenkor, a kölcsönszerződés fennállása alatt bekövetkező módosulásai a hirdetmény vonatkozásában minden

külön jogcselekmény nélkül az üzletszabályzat vonatkozásában akkor válhat a szerződés részévé, ha annak tartalmát az adós kifejezetten, vagy ráutaló magatartással elfogadta. Ráutaló magatartással történő elfogadásnak tekintették, ha azzal szemben az adós az üzletszabályzat írásbeli közlésétől számított 15 napon belül írásban nem terjeszt elő kifogást. A szerződés mellékletét képezte az alperes, mint hitelező valamennyi jelzálog alapú fogyasztási és kölcsönszerződéshez nyújtott tájékoztatása, a THM számítása során figyelembe nem vett, a szerződés megkötésével, illetve a szerződésszerű teljesítéshez kapcsolódóan esetlegesen felmerülő költségek összegére, becslésére nézve.

- [8] A felperesek, mint engedményező kedvezményezettek vállalták, hogy a lakástakarékossági szerződés megállapodásban foglaltak szerint történő kiutalást annak legkorábbi esedékességekor visszavonhatatlanul elfogadják. Kijelentették, nem igényelnek áthidaló kölcsönt, továbbá a lakás előtakarékosági számlán fennálló követelést nem adják az engedményesen kívül harmadik személy javára biztosítékul. Kötelezték magukat arra, hogy az alap ügyletből eredő kötelezettségük fennállásáig a szerződést nem mondják fel. Ezt a szerződést az alap jogügylet elválaszthatatlan mellékletének tekintették.
- [9] Az alperes a szerződés aláírásával egyidejűleg - a 2008. augusztus 6. napján kelt felperesek által aláírt okiratban - tájékoztatást adott a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatáról azzal, hogy ennek választásával az ügyfél élvezheti a devizapiac előnyeit, ugyanakkor viselnie kell annak kockázatait is. A tájékoztatás tartalmazta, ha a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben nő az árfolyama, úgy növekedik a finanszírozás „ellenértéke”, a tőkeösszeg és kamatainak (törlesztőrészeleteinek) megfizetéséhez ebben az esetben magasabb forintösszeg szükséges. Tartalmazta továbbá azt is, hogy a szerződés szerint választott idegen deviza átváltási aránya (árfolyam), a napi piaci mozgások hatására változhat, egy esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás-emelkedés a felperesek számára előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat. Rögzítésre került, hogy a bank nem vállal felelősséget a piac kedvezőtlen alakulása esetén az adósok többletterhének átvállalására.
- [10] A szerződő felek az egyedi szerződéssel egyező tartalmú megállapodásukat 2008. augusztus 7. napján közjegyzői okiratba foglalták (**közjegyzői okirat száma**) mely a kölcsönszerződéssel azonos módon tartalmazta az adósok részére biztosított kölcsön forint és CHF összegét. A kölcsön éves kamatlába a folyósítás időpontjában a hirdetményben megállapított érték, a szerződéskötés napjára vonatkozóan tájékoztató jelleggel közölt - akciós - kamatláb évi 4,99 % volt. A THM-et 7,59 %-ban határozták meg. A kölcsön és járuléka a folyósítást követően kizárólag CHF-ben kerülnek nyilvántartásra és elszámolásra. Az adósok által fizetendő törlesztés összege - türelmi idő konstrukció esetén - a türelmi idő alatt napi kamatszámítása kerül megállapításra az aktuális tőketartozás után. A türelmi idő alatt a kamat (törlesztés) havonta fizetendő együttes összege 232,86 CHF volt, ami a türelmi idő alatt a napi kamatszámításra tekintettel az adott törlesztés esedékességi hónap napjai számának függvényében változott. A tőke, kamat havonta fizetendő együttes összege 376,56 CHF, amely az első ügyleti évben, illetve a hat havi kamatperiódusú kölcsön esetén az első kamatperióduson belül változatlan. A közokirat tartalmazta továbbá az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást, továbbá azt, hogy a kölcsön és járuléka mindenkor összegének megállapításánál az alperes könyvei, nyilvántartásai az irányadóak.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [11] A felperesek keresetükben elsődlegesen a kölcsönszerződés létre nem jöttének megállapítását kérték a szerződés lényeges elemeiben, így a kamatban és a THM-ben való megállapodás, továbbá a szerződés elsődleges tárgyát illetően a felek közötti disszenzus miatt [Ptk. 205. § (2) bekezdés]. Hivatkoztak a VII. pont szerinti "CHF klauzula" hiányosságaira is. Másodlagosan, a szerződés létrejötte esetére, a szerződés érvénytelenségét állították a Hpt. 210. § (2) bekezdésében és a 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontjaiba foglalt feltételek megsértése miatt. Arra az esetre, ha a "CHF

klauzula" hiányossága miatt a szerződés létre nem jött nem állapítható meg, úgy hivatkoztak e feltétel tisztességtelenségére [Ptk. 209. § (1) bekezdés, 2/2014. PJE.]. Az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás tisztességtelensége esetére annak megállapítását kérték, hogy az árfolyamkockázatból eredő veszteséget nem, vagy legfeljebb 5 %-os mértékben kötelesek viselni. Kérték megállapítani a kölcsönszerződés V.2. és V.3. pontjaiban rögzített joglemondó kikötések tisztességtelenségét, illetve ezek jogszabályba ütközését a Ptk. 209. § (3) bekezdése és a 18/1999. (II.1.) Korm. rendelet (továbbiakban: Kr.) 1. § a), b) és j) pontjai alapján. Tisztességtelennek ítélték az ún. ténytanúsítványra vonatkozó kikötést, továbbá a V.2., 3., ponton belül a vagyonbiztosítási kötelezettség, az állammegóvási kötelezettség, és a lakás előtakarékosági kötelezettség vállalására vonatkozó rendelkezéseket. A szerződés létre nem jött esetére a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazását, a szerződés érvénytelensége esetén jogkövetkezményként a felek közötti elszámolás elvégzését kérték azzal, hogy az árfolyamváltozásból eredő terhek rájuk nem háríthatók.

- [12] Az alperes és az alperesi beavatkozó ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Védekezésük szerint a perbeli kölcsönszerződés tartalmazta a létrejöttéhez szükséges valamennyi lényeges tartalmi elemet: a kölcsön összege devizában - tájékoztató jelleggel - meghatározásra került, a szerződés rögzítette a kölcsönösszeg számításának módját, ezért a kölcsön tárgya meghatározott. A felperesek finanszírozási igénye 6 800 000 Ft összegű kölcsönre vonatkozott, amelyet az alperes folyósított, s miután a felperesek az üzletszabályzatok és hirdetmények rendelkezéseit magukra nézve kötelezőnek elfogadták, ezért a szerződés tárgyának kiszámítási módja is egyértelműen meghatározott. Az ügyleti kamat mértéke a kölcsönszerződés III.2. pontjában egyértelműen meghatározásra került, amit alperes csak az első kamatperiódus leteltével volt jogosult módosítani, azaz a folyósítást követő 6 hónap után. A szerződés tartalmazta a teljes THM-t, meghatározták a szerződéssel kapcsolatos költségeket. A kölcsönszerződés tartalmazta a törlesztőrészletek összegét, az az üzletszabályzatban megjelölt képlet segítségével kiszámítható volt. A törlesztőrészletek száma a szerződésben rögzítésre került. A felperesek a kockázatteltérő nyilatkozat aláírásával az abban foglalt tájékoztatást megtörténtét elismerték, világos és kielégítő tájékoztatást kaptak az ügylet árfolyamkockázatáról. A ténytanúsítvány tekintetében kiemelték, az a jogszabály szerződésbe való átültetésére irányult, ugyanakkor a kölcsönszerződést tartalmazó közokirat biztosítja alperesnek azt a jogot, hogy az ügyfél teljesítése hiányában a kölcsönszerződést felmondja, az arról készített ténytanúsítvány alapján pedig kérheti a közokirat végrehajtási záradékkal történő ellátását. Ez a kikötés a bizonyítási terhet nem módosítja a felperesek hátrányára, nem hatalmazza fel az alperest a felperesek teljesítése szerződésszerűségének meghatározására. Ténytanúsítvány hiányában is felmondható a szerződés a felperesek szerződésszegése esetén, a ténytanúsítvány a felmondás jogszerűségét nem érinti. A banknak nincs módja a szerződési feltételek értelmezésére, kizárólag a közvetlen végrehajthatóság érdekében kötelezően rögzítendő tények megállapítására van felhatalmazása. Vitatták, hogy a vagyonbiztosítási szerződés a felperesek részére hátrányt jelent, avagy tisztességtelen, mert az adós a jogszabályból következően köteles az ingatlan épségét, értékét megőrizni. Az igény érvényesíthetősége érdekében indokoltan kérhető az adóstól, hogy a zálogtárgyként felajánlott ingatlan értékének biztosítása céljából vagyonbiztosítási szerződést kössön, amelynek kedvezményezettje a bank. Az uniós normák is ilyen követelményeket támasztanak a bankkal szemben. A lakástakarék pénztári megtakarítás engedélyezését illetően kiemelték, az óvadék kikötése a felperesek kölcsönszerződésből eredő kötelezettségei teljesítésének biztosítására szolgál, a bank kielégítési joga kizárólag a felperesek szerződésszegése esetén nyílik meg, emiatt ez nem tisztességtelen. A felperesek az állami támogatástól pedig saját felróható magatartásuk, szerződésszegésük miatt estek el.

Az elsőfokú ítélet

- [13] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Határozata indokolásában kiemelte, a felperesek közjegyzői okiratba foglaltan nyilatkoztak, hogy az egyedi szerződés aláírásakor az üzletszabályzat tartalmát megismerték, magukra nézve kötelezőnek elfogadták, így az általános szerződési feltételek és az üzletszabályzatok a szerződés részévé váltak.
- [14] A Hpt. 213. § (1) bekezdésében foglalt tartalmi elemek vizsgálata körében kiemelte, a szerződés tartalmazza a felperesek finanszírozási igényét (6 800 000 Ft), továbbá, hogy annak elszámolása CHF-ben történik, ezért a kölcsön összege a szerződésből megállapítható. Az egyedi szerződés IV. pontja rögzítette, hogy a kölcsön a folyósítást követően CHF-ben kerül nyilvántartásra, illetve elszámolásra, tartalmazta a törlesztőrészeket kiszámításának, meghatározásának módját. Rögzítésre került, hogy az első kamatperióduson belül (6 hónap) a tőke és kamat együttes összege 376,56 CHF, míg a szerződés IV.1. pontja adott eligazítást a türelmi idő alatt és azt követően a törlesztőrészek esedékességéről. Az adós tartozása a szerződéskötés időpontjában kirovó pénznemben meghatározásra került, a lerovás időpontja szerint teljesítendő összeg azonban előre nem meghatározható, azonban az a 6/203. PJE. határozatban foglaltak szerint kiszámítható, ezért a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjában foglaltaknak is megfelel.
- [15] Az egyedi kölcsönszerződés III. pontja rögzítette a kölcsön kamatait, egyéb díjakat, költségeket, jutalékokat, a V. pont megjelölte a THM-t (7,59 %). A szerződés mellékletét képező megállapodás tartalmazta a THM számítása során figyelembe nem vett költségek, díjak összegét, azok becslését, így a szerződés megfelelt a Hpt. 213. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek is [c), d) pont].
- [16] Az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást illetően hangsúlyozta, a szerződés tartalmából és a szerződés aláírását megelőzően nyújtott kockázati tájékoztatóból megállapítható, hogy a felperesek érthető és világos tájékoztatást kaptak az ügylet árfolyamkockázatáról, annak fizetési terheikre gyakorolt kedvezőtlen hatásáról és fel kellett ismerniük, hogy azt korlátlanul és teljes mértékben ők kötelesek viselni. A felperesek nem tudták bizonyítani, hogy a szóbeli tájékoztatás legfeljebb 5-7 %-os árfolyam-változásra utalt. A tájékoztatás kapcsán kérdést nem tettek fel, jövedelmi viszonyaik ismeretében is meg kívánták kötni a szerződést. A tanúként meghallgatott alperesi alkalmazott tagadta, hogy a szóbeli tájékoztatás során az árfolyamkockázat százalékosan meghatározásra került, a felpereseknek a törlesztőrészek összege, a hitel futamideje és a lakás előtakarékosság igénybevételeként lehetősége volt a lényeges szempont, amelyre deviza alapú hitel felvétele esetén lehetett módjuk.
- [17] Nem ítélte tisztességtelennek a szerződés I.4. pontjába foglalt ún. ténytanúsítványra vonatkozó kikötést sem, mert az nem változtatja meg és nem korlátozza a fogyasztói - jogszabályon alapuló - igényérvényesítés lehetőségét. Az nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, ezért a bizonyítási terhet a fogyasztó számára hátrányosan nem változtatja meg. Ezen szerződéses rendelkezés alapján a tartozáselismerés joghatásai nem érvényesülhetnek, így az alperes által indított peres eljárásban a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint az alperest terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, milyen összeget folyósított az adósok részére és abból mennyit teljesítettek, illetve mennyi a még fennálló tartozás összege. Vita esetén az alperesnek e perben a saját nyilvántartásain alapuló elszámolását, az elszámolás elveit le kell vezetnie, a felperesek pedig ennek vitatása esetén élhetnek ellenbizonyítással. Ebből következően a rendelkezés a bizonyítási teher megfordulását nem eredményezi.
- [18] A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 21. § (1) és 23/C. § (1) bekezdéseire utalással kiemelte az adós szerződésszegését, a felmondás tényét és a végrehajtást kérő nyilvántartásai szerint fennálló tartozás aktuális összegét a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján rögzítő közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, hanem jogi jelentőségű tényeket rögzítő tanúsító okirat, amelynek kiállítását és végrehajtási záradék kibocsátását a végrehajtást kérő ilyen szerződéses kikötés hiányában is kérhetné. Ezért az adós tartozását csak a Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vitathatja. Ez következik a végrehajtási záradék és a közjegyzői tanúsítvány jogintézményére vonatkozó szabályokból, amely nem biztosít

az alperes részére több jogot, mint ami őt jogszabály alapján megilleti. Nincs szó arról, hogy a fogyasztóval szerződő fél jogosult lenne a teljesítés megfelelőségének megállapítására, a perbeli szerződés ilyen egyoldalú jogosítványt nem tartalmaz, így nem sérti a Kr. 1. § (1) bekezdés b) pontját.

- [19] Nem tekintette tisztességtelennek a szerződés V.2. pontjában foglalt vagyonbiztosítás megkötésére vonatkozó megállapodást sem, mert a felpereseket tulajdonjogukból fakadóan megilleti a jog, hogy a kölcsönszerződést biztosító mellékkötelezettségként az ingatlant zálogtárgyként felajánlják. Annak sem volt akadálya, hogy a vagyontárgy megóvása érdekében vagyonbiztosítási szerződést kössenek, amit a Ptk. 548. §-a alapján más érdekelt javára is megtehettek, ezért ez nem eredményezi a jóhiszeműség és tisztesség követelményének sérelmét.
- [20] A szerződés V.3. pontjában rögzített lakástakarékpénztári megtakarítást illető feltétel tisztességtelensége körében kiemelte, a felperesek által igényelt kölcsön összegére figyelemmel a banknak kötelezettsége volt a kölcsönszerződés mellékkötelezettségekkal történő biztosítása [Ptk. 270. § (1) bekezdés], így az ezt érintő szerződéses rendelkezés nem tisztességtelen. Emellett a felperesek nem bizonyították, hogy a 30 %-os állami támogatástól a szerződés e pontja miatt estek el.
- [21] Mellőzte a felperesek bizonyítási indítványának teljesítését, az alperes Treasury Osztálya feladatkörével, hitelnyújtásával kapcsolatos oktatási anyagok beszerzését illetően, mert az a per tárgyát nem képezte azok beszerzése, az alkalmazott tanúkénti meghallgatása pedig szükséges.

A fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem

- [22] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperesek terjesztettek elő fellebbezést. Elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, a törvényszék újabb eljárás lefolytatására és újabb hozatalára utasítását kérték, bizonyítás lefolytatása, a Treasury Osztály alkalmazottjának tanúkénti meghallgatása érdekében. Másodlagosan az ítélet megváltoztatásával a szerződés létre nem jöttének, harmadlagosan érvénytelenségének megállapítását kérték. Negyedleges fellebbezési kérelmük szerződés I.4., V.2., V.3., VIII.12. és VIII.13. pontjai tisztességtelensége megállapítására irányult. A szerződés érvénytelensége megállapítása esetére jogkövetkezményként az eredeti állapot helyreállítását és az alperes kötelezését kérték 650 511 Ft megfizetésére, másodlagosan jogkövetkezményként a szerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását és annak megállapítását kérték, hogy fennálló tartozásuk összege 1 424 919 Ft. Jogorvoslati kérelmüket az alábbiak szerint indokolták.
- [23] A szerződéskötéskor nem várható el a fogyasztótól, hogy a szerződés minden pontját átolvassa, nem kell feltételeznie, hogy a pénztárat megteveszti, vagy jogilag nem helytálló szerződést kínál, különösen akkor, ha a szerződéskötésnél közjegyző is közreműködik. A szerződés létre nem jötté körében állították, hogy a szerződés lényeges elemeit tartalmazó okiratba foglaltakat akkor is egyedileg kell megtárgyalni, ha azt külön okirat tartalmazza [Ptk. 205. § (2) bekezdés]. A perbeli üzletszabályzatok, Ászf-ek a kiszámíthatóság szempontjából egyedileg meg nem tárgyalta kikötéseket tartalmaznak, ilyen esetben követelmény, hogy a lényeges elemeket tartalmazó kikötésekre az egyedi szerződés kereszthivatkozásokat tartalmazzon, vagy az egyedi megtárgyaltság bizonyításra kerüljön. Ennek hiányában a lényeges elemet tartalmazó általános szerződési feltétel nem válhat a szerződés részévé. Az írásba foglalt szerződésnek magában kell foglalnia a szerződés egyéb lényeges elemeit is, amit az egyedi részben és nem az üzletszabályzatban kell feltüntetni. Az alperes jogszabályi kötelezettsége, hogy a szerződést világosan, érthető módon és átláthatóan fogalmazza meg. A szerződés létre nem jötté szempontjából fontos, hogy a szerződés lényeges elemei tekintetében a felek az egymáshoz intézett akaratnyilatkozataikat megfelelően tegyék meg. A szerződés I.1., II.1. pontjai a szerződés tárgya tekintetében érthetetlenek, mert nem állapítható meg, hogy a szerződés megkötésekor mennyi volt a kölcsön összege.

- [24] A szerződés érvénytelenségét illetően kiemelték, a fogyasztónak legkésőbb a szerződéskötéskor ismernie kell a szerződés lényeges elemeit, így a kölcsön összegét, a törlesztőrészleteket, a kölcsön összes költségét. A Hpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontja tekintetében az EUB ítéletek szigorúbb követelményeket fogalmaznak meg, mint az 1/2016. PJE. határozat, a perbeli szerződés pedig e szigorúbb követelményeknek nem felel meg. Az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás lényege a C-186/16. számú EUB ítélet szerint, hogy a fogyasztó képes legyen felmérni az árfolyamváltozás esetlegesen jelentős gazdasági következményeit is, így nem elegendő annak közlése, hogy a terméknek kockázata van. A bíróságnak vizsgálnia kell, hogy a szolgáltató milyen szakértelemmel és ismerettel bírt az árfolyamingadozást, illetve a kockázatokat illetően, a fogyasztónak ismernie kell, hogy milyen tényezők befolyásolják a termék kockázatát. A szerződés 7. pontja alapján a nagymértékű változás az árfolyam emelkedés 5 %-ában határozható meg.
- [25] A szerződés V.2. pontja azért tisztességtelen, mert a vagyonszolgáltatás egyedi kedvezményezettje az alperes. A zálogtárgyat nem az alperes tartja karban, ugyanakkor a fogyasztó fizeti a biztosítási díjat és a kárveszélyt is ő viseli.
- [26] A szerződés V.3. pontja tisztességtelenségét az eredményezi, hogy a biztosíték kedvezményezettje az alperes, a jogok őt illetik, kötelezettségei azonban nincsenek. Nem teljesítésük esetén az alperes ezt a szerződést felmondhatja, ami miatt a fogyasztó eszik a 30 %-os állami támogatástól. ez tilos kereskedelmi gyakorlatot valósít meg.
- [27] Az alperesi nyilvántartás elfogadásának tisztességtelenségét illetően kiemelték, folyamatban van a C-34/18. számú előzetes döntéshozatali eljárás, ami ellentétes a Kúria 1/2018. PJE határozatában foglaltakkal. Ez a szerződéses kikötés a 93/13. EKG. irányelvben és a Kr.-ben tiltott feltételek megvalósulását jelenti, mert a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel a saját teljesítése szerződésszerűsége megállapítására.
- [28] Az alperes és az alperesi beavatkozó fellebbezési ellenkérelme az ítélet helybenhagyására irányult. A szerződés az annak létrejöttéhez szükséges valamennyi lényeges tartalmi elemet magában foglalja és a szerződés érvénytelensége a felperesek által felhozott okokból nem állapítható meg. A felperesek deviza alapú hitelt kívántak igénybe venni és vállalták az árfolyamváltozás kockázatát. Tudomással bírtak arról, hogy a folyósított hitel és az ügyleti kamat összege devizában kerül meghatározásra, a folyósítás és a törlesztés forintban történik. A felperesek az ügylet árfolyamkockázatára vonatkozó világos és egyértelmű tájékoztatást megkapták, erről a kölcsönszerződés VII. pontjában kifejezetten nyilatkoztak. Vitatták, hogy a szerződés felperesek által sérelmezett pontjai tisztességtelenek. A kölcsönszerződés I., II. pontja a fogyasztóra hátrányos eltérést nem jelent a végrehajtási záradékkal ellátott okiraton alapuló közvetlen bírósági végrehajtási eljárás jogszabályi előírásaihoz képest, e kikötés a szabályok szerződésbe adaptálására irányul. Nem a ténytanúsítvány, hanem a kölcsönszerződést tartalmazó közokirat biztosítja a bank számára a szerződés nemteljesítése esetén a szerződés felmondásának jogát, és ennek alapján a közokirat végrehajtási záradékkal történő ellátásának lehetőségét. A jogszabályi rendelkezések folytán az alperes köteles ellenőrizni, hogy az adósok által felajánlott teljesítés szerződésszerű-e, vagy sem, azaz a teljesítés szerződésszerű voltának megállapítására nem a kölcsönszerződés jogosítja fel a bankot, hanem a jogszabály [Ptk. 283. § (1) bekezdés]. A kölcsönszerződés I., IV. pontja nem hatalmazza fel a bankot a kölcsönszerződés feltételeinek értelmezésére, kizárólag a tartozás összegének és a közvetlen végrehajthatóság érdekében esetlegesen kötelezően rögzítendő tények megállapítására adnak felhatalmazást a végrehajtási záradék kiállításakor eljáró közjegyző részére. A vagyonszolgáltatási szerződés megkötésére vonatkozó kötelezettségvállalás nem tisztességtelen és nem jogszabályba ütköző. Az ingatlanfedezet mellett nyújtott jelzálogkölcsön esetén a bank által nyújtott kölcsön biztosítéka az ügyfél által felajánlott ingatlan, amelyre a felek jelzálogjogot alapítanak. A Hpt. a bank kötelezettségévé teszi a hitel kihelyezést megelőzően annak vizsgálatát, hogy a szükséges fedezet és biztosíték rendelkezésre áll-e, így indokoltan kérheti a vagyonszolgáltatás

megkötését, és azt is, hogy annak kedvezményezettje a bank legyen. Ennek hiányában ugyanis az ügyfélnek fel nem róható káreseménykor nem lenne a kölcsönnek megfelelő biztosítéka.

[29] A felperesek a másodfokú eljárásban előterjesztett összefoglaló nyilatkozatukban fenntartották a fellebbezésben előadottakat. Kiemelték, a szerződés létre nem jöttének megállapítása azt a célt szolgálná, bizonyíthatassák, hogy az alperes tévedésben tartotta, megtevesztette őket az ügyletkötés során, elhallgatta a valós kockázatokat, ezzel tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot folytatott. Részletezték a 2005/29/EK. irányelv 5-7. cikkének rendelkezéseit.

[30] A szerződés érvénytelensége körében utaltak a 106/77. EUB döntésre, idézték annak rendelkezéseit. Az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás tisztességtelensége kapcsán utaltak a 2014/17/EU. irányelvben foglaltakra. Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozóan nincs rendelkezés, az csupán utalás, annak valós, reális volta csak valószínűsíthető, 15 %-os maximalizálása csak a szerződési pontok összevetéséből következtethető ki. A tájékoztató nem felel meg a világosság és érthetőség követelményének, ezért tisztességtelen.

Az ítélet tábla döntésének indokai

[31] A fellebbezés alaptalan.

[32] A felperesek fellebbezése alapján az ítélet táblának az elsőfokú ítéletnek a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. (továbbiakban: Pp.) 252. § (3) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú eljárás megismétlésére vonatkozó fellebbezési kérelme megalapozottságát kellett vizsgálnia. A Pp. 252. § (3) bekezdése körében kiemelendő, hogy ennek alapján az elsőfokú ítélet megalapozatlansága miatt kerülhet sor a hatályon kívül helyezésre. Az ítélet pedig akkor megalapozatlan, ha a tényállás feltáratlan marad, a bíróság által megállapított tényállás iratellenes, okszerűtlen, vagy logikai ellentmondásokat tartalmaz és emiatt szükséges a bizonyítási eljárás nagy terjedelmű, vagy teljes megismétlése. A perbeli esetben azonban ez nem állapítható meg, az elsőfokú bíróság a bizonyítást a szükséges mértékben lefolytatta, a tényállást a jogvita érdemi elbírálásához szükséges körben feltárta, további - a felperes által indítványozott - bizonyítás lefolytatására az érdemi döntés meghozatalához nem volt szükség. Önmagában az a körülmény, hogy a felperes az elsőfokú bíróság által felhozott indokokkal nem ért egyet, illetve kifogásolja mérlegelési tevékenységét, a bíróság döntését még nem teszi megalapozatlanná. Minderre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben felülbírálnak ítélté.

[33] Az elsőfokú bíróság a jogvita érdemét érintő tényállást helyesen állapította meg, abból helytálló jogkövetkeztetésekre jutott, érdemi döntése a jogszabályi rendelkezésekkel összhangban áll. A jogorvoslati kérelemben foglaltakra figyelemmel az ítélet tábla az alábbiakat emeli ki.

[34] A felperesek fellebbezésükben is fenntartották a szerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló kereseti kérelmüket. Ennek kapcsán az ítélet tábla hangsúlyozza, megállapítási kereset előterjesztésére csak akkor kerülhet sor, ha annak eljárásjogi feltételei fennállnak. A Pp. 123. §-a szerinti megállapításnak csak akkor van helye, ha az a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva, vagy a kötelezettség lejártának hiányában, vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet. A jogszabályi feltételek konjunktívak, azaz bármelyik hiánya kizárja a megállapítási kereset előterjesztésének lehetőségét. Téves a felperesek előadása, hogy a szerződés létre nem jöttéhez kapcsolódóan jogkövetkezmény alkalmazására nem kerülhet sor. Ennek ellentmond, hogy a megbomlott vagyoni egyensúlyt a felek a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint rendezhetnék. A következetes bírói gyakorlat szerint, ha valamely lényeges feltételben való megállapodás hiányában a szerződés nem tekinthető létrejöttnek, de a felek részéről történt teljesítés köztük, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kell elszámolni (BH1996. 163., BH2001. 168.), és ennek megfelelően az a fél, akinek rovására a másik fél vagyoni előnyhöz jutott, az 1959. évi IV. tv. (továbbiakban: Ptk.) 361. § (1) bekezdése alapján követelheti az előny visszatérítését, azaz előterjeszthet marasztalási (teljesítés iránti) keresetet. A rendelkezésre álló adatok alapján az nem állapítható meg, hogy a felperesek

kérhetnek-e teljesítést, mert a már hivatkozott jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerinti elszámolást nem készítették el, ilyen tartalmú kereseti kérelmük nem volt. Egyértelműen megállapítható azonban, hogy a megállapítási kereset további feltétele, azaz jogaik alperessel szembeni megóvásának szükségessége hiányzik, mert az alperes velük szembeni igényérvényesítése esetén védekezésként hivatkozhatnak a szerződés létre nem jöttére. A keresettel szemben védekezésként felhozható igény pedig nem érvényesíthető önálló megállapítási keresetként (BDT2009. 21.432/I.).

- [35] Mindennek azonban azért nincs jelentősége, mert ha a perben ez iránt kétség merül fel, a bíróságnak először - akár hivatalból is - a szerződés létrejöttéről, vagy létre nem jöttéről kell állást foglalnia [2/2010. (VI. 28.) PK. vélemény 6. a) pontjához fűzött indokolás], amely kötelezettség a másodfokú bíróságot is terheli, ezért az ítéletábra a felperesek e körben tett előadásait érdemben vizsgálta.
- [36] Arra helytállóan utaltak a felperesek, hogy a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek tartott kérdésekben való megállapodása szükséges [Ptk. 205. § (2) bekezdés]. Téves, hogy a szerződés azért nem tekinthető létrejöttnek, mert nem állapodtak meg az alperessel a lényeges feltételekben (kölsön-, illetve a törlesztőrészek összegében és a deviza alapú elszámolás). Visszterhes szerződés esetén - és a felek által kötött kölcsönszerződés fogalmilag visszaterhes - mindenképpen szükséges tartalmi elem a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás meghatározása. A kölcsönszerződésnél - a Ptk. 523. § (1) bekezdése szerint - a hitelező által nyújtott szolgáltatás a szerződésben meghatározott pénzösszeg adós rendelkezésére bocsátása, az adóst terhelő ellenszolgáltatás pedig a kölcsön összegének szerződés szerinti visszafizetése. Ennek megfelelően a kölcsönszerződés létrejöttéhez a feleknek meg kell állapodniuk a hitelező által folyósítandó kölcsön összegében, másrészt az adós visszafizetési kötelezettségében. A perbeli szerződés ennek a követelménynek megfelel, az egyedi szerződés rögzíti az alperes által forintban folyósítandó kölcsön összegét, azt, hogy az a folyósításkor irányadó árfolyamon CHF-ben kerül átszámításra, tartalmazza továbbá a felperesek visszafizetési kötelezettségét, azt, hogy a felpereseknek a CHF-ben keletkezett tőketartozás után milyen mértékű kamatot és kezelési költséget kell fizetniük és, hogy a forintban teljesítendő törlesztések miként kerülnek átszámításra a CHF-ben nyilvántartott tőke- és járuléktartozásra. Az egyedi szerződés tartalmazta a kölcsön összegét, rögzített a törlesztőrészek számát, az induló törlesztőrészlet összegét és az is egyértelmű, hogy a deviza alapú hitel folyósítása forintban történt. Ebből következően - a felperesek hivatkozásával szemben - a szerződés létrejöttéhez szükséges lényeges tartalmi elemeket az egyedi szerződés és nem az általános szerződési feltételek tartalmazták, az egyedi szerződésben foglaltak pedig egyedileg megtárgyaltak tekintendők. Azt a felperesek sem vitatták, hogy az Üzletszabályzat az egyedi szerződés részévé vált, így nem volt jogszabályi akadálya annak, hogy a szerződés egyéb lényeges feltételei abban kerüljenek rögzítésre, nincs ugyanis olyan előírás, amely valamennyi szerződési feltétel egy okiratban való feltüntetését írná elő. Erre figyelemmel nem szükségesek az ún. „kereszthivatkozások”, miután az egyedi szerződés és az üzletszabályzat együttesen alkotják a szerződés tartalmát.
- [37] A felperesek a fellebbezési eljárás során hivatkoztak arra, hogy a jogegységi határozatok a jogvita elbírálása során nem vehetők figyelembe. Hangsúlyozza az ítéletábra, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. tv. (Bszi.) értelmében a joggyakorlat továbbfejlesztése, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a Kúria elvi kérdésekben jogegységi határozatot hozhat, melyek alkalmazása a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint a bíróság számára kötelezőek, ezért az ítéletábra a jogvita elbírálása során alkalmazandó jogegységi határozatokat alkalmazta.
- [38] Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felek szerződése megfelel az 1996. évi CXII. tv. (a továbbiakban: Hpt.) szerződéskötéskor hatályos 213. § (1) bekezdése per tárgyává tett valamennyi rendelkezésének.
- [39] Nem osztja az ítéletábra a felperesek álláspontját, hogy a kölcsönösszeg és a törlesztőrészek meghatározásának hiánya miatt a szerződés nem felel meg a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) és e)

pontjában írtaknak. A kölcsön, a törlesztőrészletek összege CHF-ben a szerződés rendelkezései alapján kiszámíthatók. A peres felek szerződése - amint azt az elsőfokú bíróság is helyesen megállapította - deviza alapú kölcsönszerződés, amelynek lényege, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban kerül sor, azaz a az ún. kirovó és a lerovó pénznem eltér egymástól: a kirovó pénznem deviza, a lerovó pedig forint. A felek a szerződés megkötésekor a kölcsönösszeg meghatározása során két módot választhatnak: vagy az érintett devizanemben jelölik meg pontosan, összecszerűen a kölcsön összegét (ebben az esetben a folyósítás időpontjában irányadó árfolyamtól függ, hogy ténylegesen milyen forint összeg kerül az adós részére átadásra), vagy azt a forint összeget jelölik meg, amelynek a folyósítás időpontja szerinti árfolyamon az adott devizanemre átszámított összege az adós kirovó pénznemben meghatározott tartozása. Mindkét mód alkalmas a kirovó tartozás egyértelmű meghatározására (6/2013. PJE. határozat III.1. pont).

[40] Ezért nem szükséges, hogy a kölcsönadott folyósított összeg, illetve a törlesztőrészletek összege devizában meghatározva tételesen szerepeljen a szerződésben, az is elegendő, ha azok a szerződés rendelkezései alapján kiszámíthatók. Ezzel egyezően foglalt állást a Kúria az 1/2016. PJE határozatában, amelynek 1. pontja rögzíti: a deviza alapú fogyasztási és lakossági kölcsönszerződés abban az esetben is megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja által előírt követelménynek, ha az írásba foglalt szerződés - ideértve az annak szerződéskötéskor részévé válta általános szerződési feltételeket is - a kölcsön összegét forintban (lerovó pénznem) határozza meg, feltéve, hogy az így megállapított kölcsönösszeg devizában (kirovó pénznem) kifejezett egyenértéke pontosan kiszámítható az átszámítás szerződésben rögzített későbbi időpontjában, ennek hiányában a folyósításkor, az akkor irányadó árfolyam figyelembevételével. A kölcsön összege kiszámítható a finanszírozási igény és a folyósításkori devizaárfolyam alapján, a szerződés tárgya tehát annyi CHF, amennyi forint a folyósítás napján a finanszírozási igény kielégítéséhez szükséges összeg megvásárlásához szükség volt a bank folyósítás napján érvényes számlakonverziós deviza vételi árfolyamán számítva.

[41] Ami a törlesztőrészletek kiszámíthatóságát illeti, a közjegyzői okirat tartalmazta, hogy az adósok által fizetendő törlesztés összege - türelmi idő konstrukció esetén - a türelmi idő alatt napi kamatszámítással került meghatározásra az aktuális tőketartozás után. Rögzítésre került a türelmi idő alatt a törlesztés havonta fizetendő összege, 232,86 CHF volt, amely a türelmi idő alatt a napi kamatszámításra tekintettel az adott törlesztés esedékességi hónap napjai számának függvényében változott. A szerződés rendelkezéseiből kitűnően 246 hónap futamidőből az I. r. alperes 89 hónap türelmi időt biztosított, a szerződés VI.4. pontjában részletezésre került a türelmi idő alatt és az azt követően a törlesztőrészletek esedékessége. A devizaalapú konstrukcióban történő elszámolásból adódóan a törlesztőrészletek pontosabb meghatározására nem volt mód, mert a türelmi idő alatt a teljesített törlesztések időszaka alatt bekövetkező árfolyamváltozás adatai nem ismertek a szerződéskötés időpontjában, így az sem számítható ki előre, hogy a türelmi idő elteltét követően az addig teljesített részletek elszámolása eredményeként a 99. hónaptól kezdődve mennyi lesz a felperesek CHF-ben nyilvántartott tartozása, ennek hiányában pedig a további törlesztőrészletek sem határozhatók meg a szerződéskötés időpontjában. Ugyanakkor ez kiszámítható a törlesztések összegének és az árfolyamváltozás adatainak figyelembevételével.

[42] Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg azt is, hogy a felek szerződése rögzítette az éves százalékban kifejezett THM-t, ezért megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjában írtaknak. A felperesek a szerződés érvénytelenségét e körben arra alapították, hogy nem valós a THM mértéke, mert annak számítása során az alperes figyelembe vett olyan költségeket, amelyek feltüntetésére nem került sor. A THM feltüntetésének célja, hogy az ügyfelek az egyes pénzügyi szolgáltatók ajánlatait összehasonlítva dönthessenek, és a számukra legkedvezőbbet választhassák. Ha a THM nem az ügylet tényleges terheit mutatja, az nem a szerződés semmisségét eredményezi, hanem

akarati hiba miatt a szerződés megtámadására adhat alapot [Ptk. 210. § (1) és (4) bekezdés]. A felperesek azonban erre alapítottnak a szerződést nem támadták meg.

[43] A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján a fogyasztási lakossági kölcsönszerződések esetében nem mellőzhető a kamat éves százalékos mértékének szerződésben való feltüntetése, melynek elmulasztása a szerződés semmisségét eredményezi. A közjegyzői okiratból és a kölcsönszerződésből megállapítható, hogy a kölcsön éves kamatlába a folyósítás időpontjában a hirdetményben megállapított érték, a szerződéskötés napjára vonatkozóan tájékoztató jelleggel közölt kamatláb, évi 5,49 %. A kamat mértéke az első ügyleti évben hat havi kamatperiódus esetén az első kamatperióduson belül változatlan volt, ami akciós jelleggel 4,99%-ban került meghatározásra. A kölcsön éves kamatát a folyósításkori hirdetményben határozta meg az alperes. A kamat meghatározásának időpontja egyebekben a kölcsön folyósítása feltételei teljesülésétől függött. Ebből következően a kamat meghatározottnak tekinthető, annak pontosabb meghatározására nem volt mód, ezért ez okból a szerződés érvénytelensége nem állapítható meg.

[44] A felperesek alaptalanul hivatkoztak arra is, hogy a CHF forinthez viszonyított árfolyamának változásából eredő fizetési kötelezettség nem, vagy csak általuk megjelölt korlátozott mértékben terheli őket. Az ítéletábra a fentiekben már utalt arra, hogy a perbeli kölcsönszerződés deviza alapú jogügylet, amelynek lényege, hogy a felek a hitelező és az adós kölcsönszerződésből fakadó pénztartozását egyaránt devizában határozzák meg (kírózó pénznem), és azt mindkét fél forintban volt köteles teljesíteni (lerovó pénznem). E szerződéstípusnál az adós viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése a terhek csökkenését eredményezi (6/2013. PJE. határozat 1. pont).

[45] A perbeli szerződés felperes által támadott feltétele a deviza alapú szerződés lényegéhez kapcsolódó - az árfolyamváltozásból eredő - kockázat felperesek általi vállalását jelenti, következésképp a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek tisztességtelensége a Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. § (4) bekezdése értelmében nem vizsgálható, és a 2009. május 22. napjától hatályos (5) bekezdés szerint is csak akkor állapítható meg, ha az - a szerződés egyéb rendelkezéseit is figyelembe véve - nem világos, nem érthető. A 2/2014. PJE. határozat 1. pontja szerint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének tisztességtelensége - amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli - csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az "átlagos fogyasztó" mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül kizárólag őt terheli és, hogy az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét a Ptk. fentebb hivatkozott rendelkezésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani.

[46] A szerződéskötés időpontjában hatályos Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdése szerint a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásulvételét az ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia és a kockázatteljáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak a törlesztőrészekre gyakorolt hatását. A tájékoztatási kötelezettség azonban nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás mértékére (6/2013. PJE. 3. pont).

[47] Az Európai Unió Bírósága (EUB) a felperesek által is hivatkozott C-51/17. számú ítéletében a 93/13. EGK tanácsi irányelv értelmezése alapján - egyebek között - meghatározta azokat a szempontokat, amelyek figyelembevételével a nemzeti bíróságoknak vizsgálni kell a deviza alapú kölcsönszerződések árfolyamkülönbözet viselésére vonatkozó kikötéseinek tisztességtelenségét. Az

ítélet e kérdést érintő rendelkezése (a 3. kérdésre adott válasz) szerint a 93/13. irányelv 4. cikkének második bekezdését akként kell értelmezni, hogy az a követelmény, amely szerint a szerződési feltételeket világosan és érthetően kell megfogalmazni arra kötelezi a pénzügyi intézményeket, hogy elegendő tájékoztatást nyújtsanak a kölcsönvevők számára ahhoz, hogy utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak. Az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételekre vonatkozó tájékoztatás megfelelőségének vizsgálati szempontjait illetően - lényegében megismételve a C-186/16. számú ügyben kifejtetteket - az EUB kiemelte, annak érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó fel tudja ismerni, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés megkötésével bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, mivel a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet és az a pénzügyi kötelezettségeire kiható, akár jelentős mértékű gazdasági következménnyel is járhat a számára. Lényegében az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálati szempontjait illetően az EUB ítéletek nem tartalmazznak olyan új szempontokat, amelyeket vonatkozó gyakorlatában (C-126/13., C-186/16.) az EUB már ne fejtett volna ki, vagy amelyeket a Kúria már ne vett volna figyelembe a 6/2013. és a 2/214. számú PJE határozataiban.

[48] Lényegét tekintve a fentiekkel egyezően foglalt állást az EUB a C-227/18. számú ítéletében is megállapítva, a világos és érthető megfogalmazás követelményének megfelel az a deviza alapú kölcsönszerződés, amely olyan feltételt tartalmaz, amely úgy terheli a fogyasztóra az árfolyamkockázatot, hogy nem figyelmezteti kifejezetten arra, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, ha egyfelől a fogyasztót nem csupán arról a lehetőségről tájékoztatták, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést megkötötték emelkedhet, vagy csökkenhet, hanem értékelni tudja az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is.

[49] Mindezek alapján az árfolyamkockázatról való tájékoztatás akkor megfelelő, ha annak alapján az általánosan tájékozott, körültekintő és figyelmes fogyasztó fel tudja mérni, hogy a szerződéses jogviszony fennállása alatt a nemzeti valuta súlyos leértékelődése is bekövetkezhet és ennek következtében a kölcsönszerződésből eredő pénzintézettel szembeni tartozása és ezzel együtt az általa fizetendő törlesztőrészek összege, illetve száma jelentős mértékben megnövekedhet. Lényeges ugyanakkor, hogy sem az EUB hivatkozott ítéletei, sem a Kúria 6/213. és 2/214. számú PJE határozatai szerint nem volt és nem lehetett a pénzintézet feladata, hogy a jövőbeli árfolyamváltozás tényét, irányát, vagy esetleges mértékét "megjósolja".

[50] A perbeli esetben egyfelől a szerződés, másfelől a külön kockázatfeltáró nyilatkozat adta meg a felperes részére az árfolyamkockázatra vonatkozó egyedi tájékoztatást, ami a Hpt. 203. §-ában foglaltaknak megfelel, egyértelmű és világos, az EUB ítéleteiben és a Kúria hivatkozott jogegységi határozataiban meghatározott követelményeket kielégítő tájékoztatás. Annak alapján egy általánosan tájékozott, körültekintő és figyelmes fogyasztó számára nyilvánvaló kellett legyen, hogy a futamidő alatt bekövetkezhet a forint súlyos leértékelődése, ami előre nem látható és előre nem kiszámítható többletfizetési kötelezettséget eredményezhet a számára.

[51] A perben rendelkezésre álló tanúvallomások nem támasztják alá azt a felperesi állítást, hogy az alperes alkalmazottja a szerződéskötéskor arról adott tájékoztatást, miszerint a HUF/CHF árfolyama nem fogja meghaladni a 180-190 Ft-ot. Önmagában az a körülmény, hogy az alperes alkalmazottja ilyen összeg tekintetében végzett számításokat a szerződéskötés során, nem azonos azzal, hogy ezt jelölte meg az árfolyamváltozás felső határaként. Ez kizárólag kalkulációnak tekinthető, amelynek ismeretében a felperesek felmérhették, legalább az ilyen mértékű árfolyamváltozás esetén rendelkeznek-e kellő teljesítőképességgel a törlesztőrészek emelkedett összegének megfizetéséhez. A felperesek fellebbezési hivatkozása, hogy a HUF/CHF-nek legfeljebb a fenti összegű árfolyama - maximunként - lenne figyelembe vehető, nem felel meg a külön írásban rögzített és a felperesek által aláírt kockázatfeltáró nyilatkozatban foglaltaknak, valamint a

szerződésben részletezett tájékoztatásnak, sem amely szerint "az árfolyamváltozás előre nem látható és előre nem ki nem számítható többletköltségeket okozhat". A felperesek nem hivatkoztak arra, hogy a szóban elhangzottak és az írásbeli tájékoztatás tartama közötti ellentmondásra a szerződéskötés során magyarázatot kértek, amennyiben pedig e szerződéses rendelkezést aggályosnak ítélték, úgy dönthettek volna úgy is, hogy a szerződést nem írják alá.

[52] A szerződés VII. pontjában megfogalmazott, ún. "CHF klauzula" a felperes hivatkozásával ellentétben nem az árfolyamváltozás 5 %-ban történő maximalizálását jelenti, e rendelkezés ugyanis arra vonatkozik, ha az árfolyamváltozás legalább 5 %-os mértéket elér, a kölcsön biztosítékaul szolgáló ingatlan fedezeti értékének csökkenése esetén az adós- a felperesek - pótfedezet bevonására vállalnak kötelezettséget. Az 5 % a szerződés szerint jelentősnek minősül, de nem értelmezhető akként, úgy az árfolyamváltozás várható mértéke ezt nem haladja meg, azaz nem jelenti azt, hogy a felpereseknek az árfolyamváltozás csupán 5 %-át kell viselniük és azt sem, hogy 180-190 Ft/CHF árfolyamon kellene elszámolni a felek között.

[53] Itt utal az ítélebála arra, helytállóan mellőzte az elsőfokú bíróság a felperesek bizonyítási indítványai (Treasury Osztály megkeresését, okiratok beszerzését, illetve az alperes munkavállalója tanúkénti meghallgatása) foganatosítását, és a bizonyítás lefolytatását az ítéltábla sem tartotta indokoltnak. A felperesek hivatkozásával ellentétben az alperes szakértelme és pénzügyi ismeretei nem tették lehetővé számára az, hogy az árfolyamváltozás jövőbeni mértékét akár hozzávetőlegesen is kalkulálja, ebben nem nyújtott segítséget számára az, hogy ismerte a menekülő deviza, illetve a kamatparitás fogalmát, továbbá, hogy esetleg felismerte a termék kockázatát befolyásoló tényezőket. A fenti pénzügyi fogalmakról a felpereseket a szerződéskötés során nem kellett tájékoztatnia, különös tekintettel arra, hogy azok ismeretében sem tudta volna sem a fogyasztó, sem a hitelező pontosabban megítélni az árfolyamváltozás mikénti alakulását. Amennyiben pedig helytálló lenne a felperesek azon hivatkozása, hogy az alperesnek tudomása volt arról, miszerint jelentős mértékű, a fogyasztóra kedvezőtlen irányú árfolyammódosulás várható és azt nem közölte velük, az a szerződés tévedés jogcímén történő megtámadására adna alapot, a felperesek azonban a szerződést ilyen jogcímen nem támadták meg [Ptk. 210. §].

[54] A kifejtettek szerint az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás megfelelt az EUB hivatkozott döntéseiben foglaltaknak, a szerződés érvénytelensége ez okból sem állapítható meg.

[55] hivatkoznak a felperesek a szerződés egyes, általuk megjelölt pontjai tisztességtelenségére is. Ingatlanfedezet mellett nyújtott jelzálogkölcsön esetén a bank által nyújtott kölcsön biztosítéka az adós által e célra felajánlott ingatlan, amelyre a felek jelzálogjogot alapítanak. A Hpt. a bank kötelezettségévé teszi, hogy gondoskodjon a kihelyezendő hitel megfelelő fedezetéről, biztosítékairól, ezért nem ütközik a jóhiszeműség és tisztesség követelményébe a biztosítékaul szolgáló ingatlanra vonatkozó vagyonsbiztosítás megkötése és az sem, hogy annak kedvezményezettje az alperesi pénzügyintézet, mert mindez a jogintézmény lényegi sajátossága. Az alperesi bank köteles a vagyonsbiztosítás összegét a kölcsöntartozásra elszámolni, ezért ez a kikötés nem lehet tisztességtelen. Amennyiben a zálogtárgy megsemmisül, a biztosítási összeg a zálogtárgy helyébe lép, azaz az alperes a káresemény bekövetkeztekor jogosult a fedezetül szolgáló biztosítékból kielégítést keresni. Az alperes ugyanakkor a biztosítási összeget a zálogtárgy helyreállítására is fordíthatja [Ptk. 259. § (3) bekezdése], ami nem ellentétes a tisztesség követelményével. Erre figyelemmel nincs akadálya annak, hogy a vagyonsbiztosítási szerződés kizárólagos kedvezményezettje az alperes legyen, az nem eredményez egyoldalú előnyöket sem a bank javára.

[56] A kölcsönszerződés további biztosítékát képezte a lakástakarék pénztári megtakarítás, amely szintén nem tisztességtelen. Az adós nem, vagy nem szerződésszerű teljesítése esetén ugyanis a hitelező a szerződést felmondhatja és ebben az esetben az engedményezés folytán a megtakarítás összege is az adósi tartozás kielégítésének alapját képezi. Ha a felperesek a szerződésből eredő kötelezettségüket nem teljesítik, azaz szerződést szegnek, akkor az alperes a megtakarítási időszak lejáratá előtt is

felmondhatja a szerződést, amelyre jogszabályi lehetősége van. Amennyiben emiatt a felperesek elestek a 30 %-os állami támogatástól, az a saját (szerződésszegő) magatartásuk következménye, ha pedig a felmondás jogszerűtlen volt, akkor az adott esetben az alperes kártérítési felelősségét vonhatja maga után. Lényeges, hogy az alperes kimutatása szerint a felpereseknek a felmondás időpontjában állt fenn tartozása a kölcsönszerződésből, egyebekben pedig a felmondás jogszerűségének vizsgálata a per tárgyát nem képezte.

[57] Nem minősül tisztességtelennek a banki nyilvántartás elfogadása sem. Az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatalát követően hozott határozatában az EUB - értelmezve a 93/13. EGK irányelv melléklete 1. pontjának m) és q) alpontját - a nemzeti bíróság hatáskörébe utalta annak eldöntését, hogy a támadott szerződési kikötéssel tartalmával megegyező szerződési feltétel az irányelv e pontjaiban megjelölt szerződési kikötések körébe tartozik-e.

[58] A Kúria több eseti döntésben - köztük az EBH 2018.G.1. szám alatt közzétett elvi határozatában - megállapította, az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a pénzügyi intézmény a saját nyilvántartásai alapulvételével jogosult a fogyasztói tartozások kimutatására, a és a szerződő felek az e kimutatás alapján készült közokiratba foglalt ténytanúsítványt tekintik irányadónak, nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, ezért a bizonyítási terhet a fogyasztó számára hátrányosan nem változtatja meg és nem korlátozza a fogyasztó jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségét sem, így az ilyen szerződéses rendelkezés nem minősül a Kr. 1. § (1) bekezdés j) pontja szerinti tisztességtelen kikötésnek.

[59] Téves a felpereseknek az az álláspontja is, hogy tisztességtelen feltételnek minősül a Kr. 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján az a szerződéses kikötés, amely kizárólagosan az alpereseket jogosítaná fel annak megállapítására, hogy a teljesítés szerződésszerű-e. A Kúria e körben kialakított joggyakorlata szerint e pont alapján sem állapítható meg a kikötés érvénytelensége. Az a kikötés tisztességtelen ugyanis, amely a fogyasztóval - a perbeli esetben a felperesekkel - szerződő felet - az alperest - jogosítja fel arra, maga állapítsa meg a saját teljesítése megfelelőségét. A perbeli rendelkezés azonban nem tartalmaz az alperest megillető ilyen jogosítványt, nem érinti (nem vonja el) a vele szerződő fél - a felperesek - kötelmi jogát arra, hogy maguk állapítsák meg az alperes szolgáltatásának megfelelőségét, megítélik és minősítsék (BH.2018.146., Ptk. 283. §).

[60] Helytállóan a hivatkozott az alperes védekezésében arra, hogy a közvetlen végrehajtás megindítására való jogosultság nem a felperesek által támadott szerződési rendelkezésből, hanem a kölcsönszerződés közokiratba foglalásából fakad. A perbeli szerződés VIII.11. pontja az adós terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás összegéről kiállított közjegyzői ténytanúsítványról rendelkezik, ami - a ténytanúsítvány kiállításának a célját, nevezetesen a közvetlen bírósági végrehajtás elrendelhetőségét figyelembe véve - akként értelmezhető, hogy arra csak az adós lejárt tartozásaira vonatkozóan van lehetőség, ideérve azt az esetet is, ha a pénzügyi intézmény felmondása folytán válik a kölcsönből még fennálló tartozás teljes egészében lejárttá. Miután ilyen esetben a törvény biztosítja a pénzügyi intézménynek azt a jogot, hogy a lejárt követelése érvényesíthetősége érdekében annak összegét közölje a ténytanúsítvány kiállítására felkért közjegyzővel, e jog általános szerződési feltételként való kikötése nem tisztességtelen, következésképp a vitatott feltétel ez okból nem érvénytelen.

[61] A kifejtettekre figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletét az ítélet tábla a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[62] Az eredménytelenül fellebbező felpereseket a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes és alperesi beavatkozó másodfokú eljárással kapcsolatos - ügyvédi munkadíjból álló - perköltségének a viselésére, amelynek összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 3. § (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján állapította meg.

[63] A felperesek személyes költségmentesség kedvezményében részesültek, így a fellebbezés sikertelenségére figyelemmel a feljegyzett fellebbezési eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM. rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

Szeged, 2020. február 5.

Dr. Béri András sk. . Lengyel Nóra sk.
a tanács elnöke előadó bíró

Zanóczné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.197/2019/13. szám

A felperesek:

I. rendű felperes:

II. rendű felperes:

A felperesek meghatalmazott jogi képviselője:

I-II. rendű felperes jogi képviselője: Dr. Csitos Eszterügyvéd

Az alperes:

alperes neve

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Szabó István Tamásügyvéd

Más perbeli személyek neve és perbeli állása:

Alperesi beavatkozó:

Alperesi beavatkozó meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Szabó István Tamásügyvéd

A per tárgya:

Szerződés érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Kecskeméti Törvényszék; 4.P.20.811/2018/32. szám

A fellebbezést benyújtó felek:

I-II. rendű felperesek 4.P.20.811/2018/34. szám

V É G Z É S

A Szegedi Ítéltábla a Pf.II.20.197/2019/11. számú ítélete rendelkező részét akként javítja ki, hogy az 544 000 (ötszáznegyvennégyezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket a Magyar Állam viseli.

A végzés ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

- [1] Az ítéltábla a peres felek közötti jogvitában a Pf.II.20.197/2009/11. számú ítéletében döntött. Ítélete rendelkező részében elírás folytán az elsőfokú eljárási illeték megfizetésére a személyes költségmentesség kedvezményében részesített felpereseket kötelezte.
- [2] Az írásba foglalt ítélet indokolása már a helytálló rendelkezést tartalmazza, ezért az ítéltábla ítélete rendelkező része kijavításáról a Pp. 224. § (1) bekezdése alapján rendelkezett.

Szeged, 2020. február 27.

Dr. Béri András sk. . Lengyel Nóra sk.
a tanács elnöke előadó bíró

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró